

על יהודי עיראק: מדוע נשארו שם? ממה חיים?

שלושה עצורים בבית-כלא עיראק, המואססים על-ידי הכתהצבאית השלטת בריגול למען ישראל, הציונות והאימפריאליזם, ובנגינה במולדת. הם נראים לבושים פיזאמות, יושבים על ריצפת התא.

חדש, פורסמו גם שמותיהם של 35 הנאש-מים: 22 ערבים, 13 יהודים. מאשימים אותם לא רק בריגול, כמו הקבוצה הקודמת, אלא גם באחריות לאחת הפרשיות המרגיונות ביותר את עיראק: סיוע לטייס מוניר רופא, שברח עם המיג 21 שלו לישראל.

קצת למעלה מאלפיים איש, נדחסה בתוך הבניין. היילים חמושים שומרים על שער-הכרזל המתקפל.

זהו מחנה-הריכוז של יהודי בגדאד.

***

חקירה במשטרה

ילטונות עיראק טוענים: "ריכוזו אותם כדי לשמור עליהם מפני זעם ההמוני!"

היהודים עצמם — אלה מהם שמעזים לפ-תוח את הפה — נאנחים: "ריכוזו אותנו כאן כדי לחסל אותנו ולשדוד מה שנותר מרכשונו!"

ביום הראשון של השבוע נלקחו שתי צעירות מבניין דאמרצ'י לחקירה במשטרה. גופתה של אחת מהן נמצאה ברחוב, למחרת בבוקר.

***

ראש הביון — רדין

לא כל יהודי בגדאד יושבים בבניין דאמרצ'י. 125 גברים יושבים בכלא. רובם נעצרו מייד עם פרוץ מלחמת-שת-הימים. השאר הושלכו פנימה אחרי עלייתו לשלטון של מישטר הגנרל אחמד חסן אל-בכר.

שמותיהם פורסמו בעיתונים של בגדאד,

***

שעירים לעזאזל

תביעה טוענת, ששית-פר-פעולה עם היהודים וריגול למען האימפריאליזם הר-אמריקאי. כונת השופטים ברורה: לחסל אנשי-מפתח, העלולים לעמוד מחר בראש הפיכה חדשה, שתחסל את אל-בכר ומרעיו. תפקידו של משפט זה להכין את הקרקע למישפט השלישי, אשר גם בו יהיו יהודים שעירים-לעזאזל, ואשר מטרתו הגדולה תהיה לחסל את שני העצורים החשובים ביותר: ראש הממשלה לשעבר עבדאל-רחמאן אל-בזוא, והגנרל חסן אל-עוקיילי, הפיכה הנוכחית. שבוע אחרי שעות לז-להגיע לשלטון — השליך אותו אל-בכר ל-

מחכים למשפט

שלושה עצורים בבית-כלא עיראק, המואססים על-ידי הכתהצבאית השלטת בריגול למען ישראל, הציונות והאימפריאליזם, ובנגינה במולדת. הם נראים לבושים פיזאמות, יושבים על ריצפת התא.

בצל הגדרות

כלא. משם. כפי הנראה, יצא רק אל כיכר השיחרור וגרדומיה.

***

רצח המוני

זהו זה, שכת צבאית אחת מחסתלת את קודמתה, הפך סימן-היכר של השל-

וכך הגיעו לידיעתם של קרוביהם באירופה ובישראל. כאשר הודיע רדיו בגדאד, מייד אחרי התליות האחרונות, כי נפתח משפט

נמצא הרוג בחדר-המדרגות של הבניין, לפני כ-14 שנים. שלושת בניו, שירשו את הבניין, יושבים במעצר — ומחכים למשפטם, יחד עם עוד אויבים של המישטר.

הבית פונה כולו, ובמקום יושבי המשר-דים והתנויות — מילאו אותו ביהודים. שארית הקהילה הגדולה, המונה עתה

ל הפבל של יהודי עיראק מרוכז כיום בבית עצום, בלב הרובע המיסחרי של בגדאד. בניין דאמרצ'י, ברחוב הבנקים, מתרומם לגובה של חמש קומות, ויש בו יותר מ-300 חדרים.

בנה אותו עבדאל-האדי דאמרצ'י, מיליונר-מוסלמי שנרצח בהתקשות מיסתורית. הוא

חוקי עיראק והגיע ללונדון

יהודי ב-50 דינאר לישראל! הכריז אז נשיא עיראק, עבדאל-סלאם אלי-עארף. ר-מכיוון שהוא לא רצה להיקרא בוגד — פסק, למעשה, כליאת שארית היהודים בתוך גבולות עיראק.

הרב הראשי ששון כדורי

דים התחילו להגר לאס-טאט: מי שהצליח לחסל את רכשו, מי שקרוביו השתחררו

סיפורו של חנר ועד הקהילה מבגדאד שיצא באופן

אליאס הופקע על-ידי הממשלה, ותמורתו — 240 אלף דינאר — הוכנסה אף היא לקרן הקהילה היהודית שוועד הקהילה יכול היה להשתמש בכספיה רק באיסורו של שר המשפטים.

בית-הקברות הגדול גודר, ורק חלק ממנו נשאר פתוח לקבילה.

***

אחרי העלייה הגדולה נשארו ב-עיראק כעשרת אלפים יהודים. אחדים מהם לא רצו לעזוב מפני שקרוביהם היו כלואים. אחרים — בעיקר הושבי הכפרים המרוחקים — לא ידעו כלל על זכותם לע-לות לישראל. אחרים — פשוט סירבו להי-רד מהרכוש העצום שלהם. משפחת מנחם דניאל, למשל, היתה בעלת מאות אלפי דונאמים של אדמה חקלאית.

היו גם שראו את עצמם שותכים לגורל העם העיראקי, והחליטו כי הפקידם להיאבק

אומרים היום בישראל: "מגיע להם! למה נשארו בעיראק למה לא עלו ארצה בזמן?" שמעתי זאת אפילו מפי ער-לים מעיראק. ותמיד בא ההמשך: "הם לא רצו לוותר על רכושם! הם רצו לחיות שם טוב!"

איזה רכוש? איזה טוב נשאר ליהודי עיראק? אני מעיד קבל אלוהים — רוב רובם היו מזה שנים מן הקיצבה העלוכה שחילקה להם הקהילה היהודית. היו מתת-נים ובוכים, נושקים את היד, ומבקשים דינאר-וחצי או שניים לתודש.

ת תוצאות החוק הזה הרגשנו היטב

א בוועד הקהילה. אפילו יהודים שלא פנו קודם לכן לעזרתנו — היתדפקו על דלתר-תינו. הם ביקשו ממש לחם לאכול. היינו חייבים לבקש מדי חודש ממשרד המשפטים, שישחרר לצורכי סעד כמה מאות דינארים מן הרכוש העצום של הקהילה המוקפא אצלו.

ידענו, כי המצב יכול רק להחמיר. ידענו גם מאיזה כיוון תבוא הרעה. ניסינו לקלוט כל שמועה על גורל היהודים היושבים ב-בית הכלא. פחד גורא השתלט עלינו. הר-גשה של אנשים אשר חבלי-התלייה כבר כרוך מסביב לצוהרם — והחבל מתהדק והולך.

מחירו של יהודי - 50 דינאר

מן הכלא. עד שלבסוף נותרנו פחות מ-שלושת אלפים.

***

מדוע לא עזבו יהודים אלה את עיר-ראק? פשוט — מפני שאין להם דרכו-נים. עד 1963 אפשר היה, איכשהו, לקבל דרכון, או תעודת-מעט. אבל באותה שנה קיבלו ראשי המדינות הערביות, בוועידת-הפיסגה בחרטום, החלטה האוסרת על כל ממשלה ערבית להעניק דרכון ליהודים. כי כל יהודי שיעזוב ארץ ערבית, ברור שפניו לישראל. "נורי אל-סעיד הבוגד מכר כל

על דמות המדינה הזאת. אבל אלה היו מע-טים מאוד, ובעיקר קומוניסטים. צריך גם לקחת בחשבון, שהיו יהודים שנשארו ב-עיראק מסיבות אחרות.

כל מי שעבד במשרד ממשלתי סולק מ-עבודתו: מורים, מהנדסים, פקידו האוצר, אנשי תפעול הנמלים ושדות-התעופה, אני הייתי אחד המבוטלים. היינו הולכים בבוקר לבית-קפה, יושבים שם עד הערב — וחוד-רים הביתה. התקיימנו ממכירת החפציי-הבית, או מהחסכונות שנוררו ינו. אבל היה ברור שאין לנו עתיד שם. יהו-

1951. בתי היהודים התרוקנו כימעט לגמרי. 120 אלף יהודים השאירו את כל רכושם, אדוו רק מזודה אחת לאיש, ועלו למטוסים שהובילו אותם לישראל.

בתי-כנסת נסגרו והפכו לעיי חורבות. בתי-חולים התרוקנו. בתי-ספר נלקחו ל-סיכון פליטים פלסטיניים. הכסף שהיהודים החזיקו בחשבונות בנק — הוקפא. אוצרות שהחזיקו בכספות של בנקים — הוזרמו. מדי יום שישי היו פקידו משרד האוצר מוכרים ערימות של הכשיטי זהב ופלי כסף במכירה פומבית. בית-החולים מאיר